

АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ СВОБОДИ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність проблеми. У сучасному світі людство намагається відновити цінність свободи, яка формально сприймається як одне з прав людини та громадянина. Проблема свободи отримала розвиток в таких філософських проблемах, як свобода волі і відповідальності людини, можливостей бути вільним, осмисленням свободи як сили, регулюючої громадські стосунки. Будучи необмеженою за своєю сутністю, свобода повинна мати на увазі етику, щоби зробити людей повністю відповідальними за все те, що вони роблять і дозволяють робити іншим. Наявний стан культурної сфери в Україні спричинив не тільки проблеми реалізації культурних прав і свобод людини, а й проблеми розвитку національної культури загалом.

Проблема забезпечення прав і свобод людини і громадянина завжди була в центрі уваги науки. До цієї проблеми зверталось багато українських і зарубіжних вчених, юристів-практиків: О. Зайчук, Н. Карпачова, М. Савчин, М. Бердяєв, Г. Гегель, М. Козюбра, В. Бачиниц, А. Колодій, В. Копейчиков, М. Матузов, А. Олійник, Н. Оніщенко, В. Погорілко, П. Рабінович, О. Скакун та Л. Фр. Г. Свендсен та інші. Своєю чергою, варто зазначити, що в сучасному науковому доробку українських та зарубіжних авторів бракує досліджень теоретичних основ та практичної реалізації культурних прав і свобод.

Мета дослідження: розкрити проблему формування свободи людини, визначити роль і важелі культури в особистій свободі людини, проаналізувати державно-правові гарантії індивідуальної свободи у сучасному глобалізованому світі.

Завдання дослідження: дослідити еволюцію поняття «свобода», проблеми свободи у сучасному світі, визначити її межі та виміри.

Об'єкт дослідження: свобода особистості, сутність цивілізаційного підходу до соціуму, як в його ретроспективі, так і в перспективному баченні.

Предмет дослідження: аксіологічні виміри свободи в сучасному глобалізованому світі.

Серед засадничих аспектів проблеми людської гідності одне з провідних місць безумовно належить проблемі свободи. Адже, як зазначено вже в повоєнній «Загальній Декларації прав людини», найістотнішим прагненням людей мусить бути створення такого справедливого, гідного світу, в якому людина матиме свободу слова та переконань, звільниться від страху та злиднів, а кожний індивід та суспільні інституції сприятимуть дотриманню основних прав і свобод [1, с. 39].

Епікур доводив, що свобода це можливість проходження мети життя - жити самотньо, без страждань, при здоровому тілі і стані безтурботності духу. Для Епікура свобода стає центральною проблемою його філософії. Окрема людина, одночасно усвідомлює і своє підпорядкування необхідності соціального порядку і свою потребу діяти наперекір їй примушує силі. Епікур вбачає, що свобода може бути знайдена не поза необхідності, а в тих самих реальних умовах, в яких проявляється необхідний порядок речей [2, с. 89].

Серед численних теоретичних і практичних проблем сучасності є питання взаємодії культури і людини, її правового регулювання у процесах створення, зберігання та використання культурних благ. Визначаючи важливість культури, слід наголосити на її позитивному впливі на розвиток людини, формуванні як особистості. Маючи беззаперечний вплив на змістове наповнення людського життя, культура збагачує духовний світ людини, закладає підґрунтя для формування відчуття власної свободи [3, с. 45].

Нормативною формою взаємодії культури і людини є гарантовані державою культурні права і свободи людини. В них відображається міра волі, що об'єктивно визначається станом розвитку суспільства; забезпечується самовираження людини, встановлюються і гарантуються умови реального використання культурних благ для власного розвитку. Кожна людина повинна мати можливість для самовиявлення, творчості й поширення своїх творів будь-якою мовою за своїм вибором, зокрема рідною мовою; мати право на якісну освіту та професійну підготовку в умовах цілковитого шанування її культурної самобутності; а також можливість брати участь у культурному житті за власним вибором і додержуватися своїх культурних традицій у межах, що визначаються дотриманням прав людини та основних свобод [4, с. 46].

У сучасному неспокійному світі на порядок денний гостро поставлені питання про загрози, що виникають перед свободою людини і перспективами демократичного розвитку. Водночас із пробудженням народів до громадянських свобод і політичної демократії відбувається посилення терористичного й авторитарного наступу на людину й громадянські інституції. Основним нормативно-правовим актом, який визначає культурні права і свободи людини, є Конституція України [5, с. 168].

Наявний стан культурної сфери в Україні спричинив не тільки проблеми реалізації культурних прав і свобод людини, а й проблеми розвитку національної культури загалом.

Теперішня ситуація, що склалася в Україні, характеризується низкою негативних тенденцій, які спричиняють процес зубожіння нації, як от: ігнорування органами державної влади законодавчих актів у сфері культури, недосконалість галузевого законодавства у сфері культури та недотримання норм законодавства України про культуру. Ситуація, яка склалася в Україні, потребує визначення основних чинників, які призводять до культурної кризи суспільства, виявлення причин його деградації та деморалізації. Вихід з такого стану можливий за ефективного забезпечення взаємодії культури, людини, суспільства, що постає важливим завданням як для органів державної влади всіх рівнів, інституцій громадянського суспільства, так і для окремої людини [6, с. 215].

У суспільстві свобода особи обмежується інтересами суспільства. Однак бажання й інтереси людини не завжди збігаються з інтересами суспільства. На різних етапах історії людства можливість вільного вибору особистості була неоднаковою. З кожною новою епохою відкриваються нові можливості зростання ступеня свободи особи. Це положення в

сучасному суспільствознавстві як на Заході, так і на Сході стало загально визнаним. Тому сьогодні основним критерієм суспільного прогресу є рівень гуманізації суспільства, становища в ньому особистості - рівень її економічної, політичної, соціальної і духовної свободи. Кожна суспільна формація чи цивілізація прогресивні настільки, наскільки вони розширюють коло прав і свобод особи, створюють умови для її самореалізації [7, с. 117].

Підсумовуючи різні аспекти свободи можна сказати, що сутнісні сили людини дають їй усі необхідні суб'єктивні можливості для того, щоб бути вільною, тобто діяти в світі на свій розсуд. Вони дозволяють їй ставити під розумний контроль себе і оточуючий світ, виділятися із цього світу і розширювати сферу власної діяльності. В цій можливості і кореняться витoki усіх триумфів і трагедій людини.

В ході дослідження ми дійшли до **висновків**:

1. Свобода є фундаментальною цінністю для людини, але вона повинна мати свої кордони, межі, щоб не стати свавіллям, насильством над іншими людьми, тобто не перетворитися на неволю.

2. У кожен історичну епоху існує свій тип відносин між особистістю і суспільством. Міра свободи, яку вкладають люди в кожен конкретну епоху, залежить від рівня розвитку економіки, від соціальних відносин і політичного ладу тієї чи іншої держави.

3. Особистість і суспільство - це дві взаємозалежні, взаємодоповнюючі сторони способу засвоєння дійсності людиною. Немає особистості без суспільства, і немає суспільства без особистості.

Література

1. Копієвська О. Р. Проблема свободи в культурному житті українців :
2. Науковий вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Філософські науки. 2016. № 1. С. 39 -44.
3. Іваньков А. Е., Івнєкова М. А. Проблема людської свободи в вченні Епікура. Проблема свободи та її меж : Філософія, 2015. №4 С. 89 -90.
4. Донченко О. П. Свобода, як категорія права. Актуальні проблеми держави і права. 2015. Вип. 50. С. 45-50.
5. Акуленко В. І. Імплементация міжнародно-правових норм у внутрішнє право України у сфері охорони культурної спадщини. Монографія. Київ: ТОВ «Юстініан», 2017. №3 С.46 -47
6. Закон України «Про культуру». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 24. С.168.
7. Павліченко О. М., Стадник Р. І. Свобода інформації в Україні та світі. Теорія та практика: посібник, упоряд. Харків: Права людини, 2015. С. 215.
8. Крамар Т. В. Свобода як контамінація вибору та необхідності: Гуманітарний вісник ЗДА 2016. С. 117.
9. Гнасеvич Н. В., Сорокіvський М. Проблема зміни цінностей у глобалізованому суспільстві : Вітакультурний млин. Методологічний альманах. 2014. Модуль 16. С. 40-46.